

RESEARCH ARTICLE

PEMBANGUNAN SOSIOEKONOMI PERLIS SEBELUM DAN SELEPAS PENJAJAHAN BRITISH: SATU SOROTAN

(Socioeconomic Development of Perlis Before and After Colonization: A Brief History)

Nor Aisyah binti Ahmad^{1*}, Hasnah binti Hussiin²

¹Pusat Bahasa dan Pengajian Umum, Kolej Universiti Islam Perlis, 02000 Perlis, Malaysia

²Pusat Sains Kemanusiaan, Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah, 26600 Pahang, Malaysia

ABSTRAK - Sebelum diduduki oleh British, Negeri Perlis merupakan sebuah negeri yang berdaulat dan mempunyai kekuatan yang tersendiri khususnya dari aspek sosioekonomi. Setiap penjajahan asing pasti akan meninggalkan kesan-kesan terhadap sesebuah negara. Dalam hal ini, Perlis juga tidak terkecuali menerima tempas pembangunan khususnya ekonomi. Kajian ini memfokuskan kepada pembangunan ekonomi di Perlis sebelum dan selepas penjajahan. Kajian ini menggunakan kaedah penyelidikan kepustakaan. Hasil dapatan menunjukkan bahawa kesan ekonomi merupakan kesan dominan yang mempengaruhi pembangunan negeri Perlis dalam tempoh sebelum dan selepas penjajahan. Diharapkan kajian ini dapat menyumbang kepada konseptualisasi penyelidikan masa depan mengenai kemajuan sosioekonomi negeri Perlis yang merupakan negeri terawal melaksanakan pembangunan komuniti.

ABSTRACT - Before being occupied by the British, the State of Perlis was a sovereign state and had its own strengths, especially from the socio-economic aspect. Every foreign occupation will definitely leave an impact on a country. In this regard, Perlis is also not exempted from receiving development incentives, especially the economy. This study focuses on economic development in Perlis before and after colonialism. This study uses the literature research method. The results show that the economic impact is the dominant impact that affects the development of the state of Perlis in the period before and after colonialism. It is hoped that this study can contribute to the conceptualization of future research on the socioeconomic progress of the state of Perlis which is the earliest state to implement community development.

ARTICLE HISTORY

Received : 12th July 2023
 Revised : 27th Sept. 2023
 Accepted : 02nd Oct. 2023
 Published : 30th Oct. 2023

KEYWORDS

British colonization,
Perlis Government,
Socioeconomics,
State development,

1.0 PENDAHULUAN

Perlis merupakan sebuah negeri berdaulat setelah menempuhi fasa-fasa penaklukan di bawah institusi Kesultanan Kedah, kerajaan Siam, kerajaan British dan pihak Jepun. Pemerintahan Perlis membuktikan ia merupakan sebuah negeri yang mempunyai keabsahan entiti politik dan mampu membangunkan negeri dengan kepimpinan sendiri tanpa percampuran kuasa luar. Namun demikian, Penjanjian Bangkok pada tahun 1909 telah menjadi titik permulaan kepada pihak British menakluki sistem pemerintahan di negeri-negeri Tanah Melayu terutamanya di Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu (NNMTB). Namun demikian, penjajahan asing diperlihatkan sebagai salah satu agen perubahan kepada sebarang bentuk reformasi pembangunan negara. Sejak beberapa dekad yang lalu, dasar pemerintahan pihak British yang berorientasikan dasar campur tangan telah mengubah sistem pentadbiran negeri dan sistem ekonomi Tanah Melayu. Kehadiran penasihat British menguruskan sistem pentadbiran negeri ini jelas mengalami perubahan dari segi kuasa sultan yang hanya terhad dalam urusan yang berkaitan agama Islam dan adat istiadat Melayu. Selain itu, sistem ekonomi masyarakat tempatan juga turut berubah apabila dasar British yang membawa masuk imigran-imigran Cina dan India ke Tanah Melayu. Bertitik-tolak kepada kepentingan ekonomi ini, pengamalan sistem dasar pecah dan perintah menjadi titik perubahan terhadap pembangunan masyarakat di era pemerintahan British di Tanah Melayu.

2.0 PERNYATAAN MASALAH

Terdapat banyak catatan atau laporan tentang keadaan sosioekonomi masyarakat Tanah Melayu sama ada sebelum penjajahan, semasa dan selepas penjajahan. Catatan tentang kemunduran masyarakat Melayu begitu banyak diperkatakan dalam akhbar dan majalah Melayu sekitar 1900-1940-an seperti akhbar *Saudara*, *Majlis*, *Cenderamata*, *Majalah Guru*, *Panduan Guru* dan *Neracha*. Dalam aspek pendidikan, *Majalah Guru* telah menyatakan bangsa Melayu pada masa itu hidup dalam kemiskinan dan kesannya ialah orang Melayu tidak mendapat pendidikan yang sewajarnya. Hal ini dipetik

daripada *Majalah Guru* (Mohd Arif bin Abdul Rahman, Sifat-sifat Kebangsaan Melayu,” *Majalah Guru*, Oktober 1932, hlm. 292)

Setengah daripada sebab-sebab kerendahan bangsa kita Melayu pada sangkaan bangsa asing ialah kerana kemiskinan bangsa kita pada harta benda itulah yang menjadi halangan bangsa kita Melayu pada mencapai pelajaran yang tinggi.

Bahkan, orang Melayu luar bandar juga turut mundur dalam sektor ekonomi terutama dalam bidang perniagaan dan perusahaan. Hal ini adalah seperti yang terpapar dalam akhbar *Saudara* (“Bercakap atau Bekerja,” *Saudara*, 13 Disember 1937, hlm.1)

Kemunduran kita bukan sahaja di dalam perkara-perkara harta benda atau kekayaan wang ringgit akan tetapi dalam serba-serbi perkara yang terjumlah pada syarat-syarat kemajuan yang sebenar iaitu pelajaran, pekerjaan atau pangkat martabat, perusahaan, pertukangan atau kerajinan, perniagaan dan perkebunan.

Kemunduran orang Melayu luar bandar dalam bidang ekonomi ini juga turut dipaparkan dalam majalah *Panduan Guru* yang mengaitkan kemunduran orang Melayu luar bandar dalam sektor ekonomi disebabkan oleh sistem ekonomi yang bersifat sara diri, tradisional serta terlalu bergantung kepada satu kegiatan ekonomi sahaja iaitu sebagai petani. Orang Melayu juga menganggap pekerjaan selain daripada petani sebagai buka pekerjaan mereka. Dalam hal ini, bagi mereka apa yang diwariskan oleh nenek moyang itulah pekerjaan mereka. Justeru itu, dapat dilihat orang Melayu secara keseluruhannya tinggal di kampung-kampung menjalankan aktiviti pertanian seperti bercucuk-tanam, menanam padi, getah, ubi, keladi, buah-buahan serta menternak ayam, lembu, kambing dan sebagainya. (“Melayu dengan Pekan di Semenanjung,” *Majalah Guru*, Oktober 1932, hlm. 264).

Gambaran mengenai keadaan sosioekonomi masyarakat Perlis dinyatakan dalam teks ucapan Pesuruhjaya Pemolehan Bekas Mata-Mata Khas Kerajaan Persekutuan (Fail Perlis Community Development .1957.No 314/57) bahawa orang-orang Melayu di kampung tidak maju dibandingkan dengan bangsa lain atas beberapa sebab iaitu:

- i. Sebelum negeri Perlis berada di bawah naungan Inggeris orang Melayu bekerja untuk mendapat makanan dan pakaian yang cukup dan mendapat kemahuan yang lain kerana mereka tidak sukar mendapatkan tanah untuk bercucuk tanam disebabkan masyarakat ketika itu tidak ramai di negeri Perlis. Maka, keadaan sedemikian tidak memaksa orang-orang Melayu untuk bekerja dengan lebih kuat.
- ii. Sebab kedua pengenalan dasar kerajaan ketika di bawah naungan Inggeris telah membuatkan masyarakat untuk terus mengharap dan menantikan kerajaan membuat semua perkara terhadap kemajuan mereka.
- iii. Hal ini sebaliknya tidak berlaku kepada orang-orang Cina dan India yang datang dari negeri yang susah telah memaksa mereka untuk bekerja lebih kuat di negeri ini.

Untuk itu, kajian ini dilakukan bagi melihat sejauhmanakah perkembangan sosioekonomi negeri Perlis dalam dua jangka masa iaitu sebelum dan selepas penjajahan British. Ini sangat penting dalam usaha merakamkan pembangunan Perlis untuk rujukan kajian pada masa akan datang dan juga untuk pemahaman generasi baru akan pembangunan negeri Perlis dahulu dan sekarang.

3.0 KAJIAN LEPAS

Terdapat beberapa kajian lepas yang memfokuskan sejarah pentadbiran negeri di Perlis. Hasil penulisan Julie Tang Su Chin (2003) di dalam bukunya yang bertajuk *Sejarah Kerajaan Perlis, 1841-1957* secara menyeluruh menumpukan asal-usul sejarah negeri Perlis sejak tahun 1841 di bawah naungan Siam. Seterusnya, pada tahun 1909 Perlis berada di bawah naungan British dan bertukar tampuk pemerintahan sementara di bawah naungan Jepun pada tahun 1941 sehingga 1945. Selepas tempoh ini, pihak British meneruskan corak pemerintahan sehingga Tanah Melayu mencapai kemerdekaan pada tahun 1957. Sepanjang tempoh sebelum kemerdekaan ini, pengarang buku secara jelas banyak menumpukan aspek-aspek politik termasuk krisis-krisis dalaman yang timbul di dalam pentadbiran negeri Perlis. Namun demikian, pengarang kurang memberi perhatian terhadap pembangunan masyarakat Perlis.

Begitu juga penulisan buku yang bertajuk *Salasilah Perlis Asal Usul Pemerintahan Jamalulail* telah berupaya menonjolkan keupayaan jalur keturunan dalam pemerintahan Jamalulail membuat pembaharuan dalam kesinambungan pembangunan Perlis. Misalnya, pengarang memaparkan sumbangan besar Raja Syed Safi Jamalulail dari tahun 1897 sehingga kemangkatan baginda pada tahun 1904 dalam pembangunan prasarana negeri Perlis pembinaan jalan raya dan terusan seterusnya mewujudkan penempatan rakyat dan kawasan pertanian baru di kanan kiri jalan raya dan terusan. Bahkan, pengarang berjaya memaparkan usaha Raja Syed Safi dalam menaik taraf cara berniaga dan meningkatkan ekonomi orang Melayu Perlis dengan pembinaan sebuah pasar tetap yang dinamakan Pekan Baru di Kangar dan lebih terkenal dengan sebutan *Market Kangar* disamping penekanan kepada bidang pendidikan kepada rakyat dengan tertubuhnya beberapa buah sekolah di Kangar dan Kuala Perlis. Penulisan ini memperlihatkan bahawa banyak usaha pembangunan Perlis dilaksanakan sejak dari awal pemerintahan wangsa Jamalulail. Walau bagaimanapun, pengarang kurang memberi tumpuan yang menyeluruh dalam aspek pembangunan Perlis.

Seterusnya, penulisan yang bertajuk Transformasi dan Dinamika Politik Elit di Perlis, Kurun Ke-19 sehingga 1970-an (Azwan Ahmad: 2016) secara jelas menjurus kepada aspek politik negeri Perlis. Penulis telah berjaya mendedahkan penglibatan elit-elit Melayu dalam politik dan pentadbiran. Penulisan jelas memperincikan peranan yang dimainkan oleh elit-elit Melayu dalam meningkatkan kesedaran perjuangan dan membangkitkan semangat patriotisme dalam kalangan masyarakat Melayu Perlis untuk menentang penjajah di Tanah Melayu dengan penubuhan-penubuhan organisasi politik. Penulisan buku yang bertajuk Sorotan Sejarah Perlis (Nasha Rodziadi Khaw, et.al: 2020) juga turut memfokuskan kepada aspek sejarah pengasasan dan pembentukan negeri Perlis termasuklah pengukuhan institusi sebagai sebuah entiti politik yang berwibawa dengan percaturan politik antara Perlis, Kedah, Siam dan British dari kurun ke-17 hingga ke-20 Masihi. Malah, kupasan sejarah dengan bukti tinggalan arkeologi telah membuktikan perkembangan intelektual masyarakat Perlis berkaitan warisan kebudayaan negeri Perlis.

Begitu juga dengan penulisan yang bertajuk Hubungan Serumpun Setul: Analisis Dari Konteks Warisan dan Budaya Berdasarkan Sumber Lisan dan Bertulis Dalam hal ini, penulis telah memfokuskan kepada hubungan antara dua wilayah yang serumpun iaitu Perlis dan Satun. Interaksi kedua-dua wilayah ini walaupun telah terpisah pada tahun 1909 melalui Perjanjian Anglo-Siam tetap meneruskan interaksi sosial melalui kesatuan agama, bahasa dan dialek serta aktiviti kebudayaan dan kesenian walaupun pada awalnya kedua-dua wilayah ini memiliki pertikaian sempadan fizikal.

Fokus penulisan yang bertajuk Hubungan Kerjasama di antara Kerajaan Kedah dan Kerajaan Perlis dalam Pembangunan Sistem Bekalan Air Domestik dari Tahun 1969 sehingga tahun 1978 (Mohammad Firdaus Abdullah & Arbi'iah Mohd Noor: 2018) adalah berasaskan isu pembangunan negeri Perlis. Oleh yang demikian, hubungan kedua-dua negeri ini telah dianggap sebagai satu kejayaan yang besar kerana projek bekalan air yang secara rasmi dapat dilaksanakan di negeri Perlis telah memberi implikasi penting kepada penduduk negeri Perlis secara keseluruhannya sekaligus memberi kesan positif kepada negeri Perlis kerana penulis mengatakan bahawa dari tahun 1950 sehingga kemerdekaan Tanah Melayu, Perlis dilihat jauh ketinggalan dalam pembangunan bekalan air domestik kerana tiada sebarang projek bekalan air yang dilaksanakan sepanjang tempoh tersebut.

Sebaliknya, kertas kerja yang bertajuk Industri Gula dan Implikasi Sosioekonomi Masyarakat Perlis : Satu Tinjauan Sejarah (1970-1990) secara jelas menumpukan kepada bidang sosioekonomi negeri Perlis. Penulis memfokuskan operasi penanaman tebu dalam tempoh 42 tahun yang memberikan impak besar terhadap keseluruhan pembangunan sosioekonomi Perlis (Norhudi'in Danu@Danoo.Industri).

Berdasarkan kajian lepas, pelbagai aspek tentang pensejarahan Perlis telah diteroka dan dikaji. Tetapi belum ada yang menyentuh tentang perkembangan sosioekonomi Perlis dalam dua jangka masa iaitu sebelum dan selepas penjajahan British khususnya berkaitan dengan pembangunan luar bandar secara menyeluruh. Justeru, penulisan ini diharap akan dapat mengisi kelompongan tersebut.

4.0 METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif berdasarkan kerangka metodologi penyelidikan sejarah iaitu melalui proses heuristik, kritik, tafsiran dan sintesis sumber. Metodologi kajian sejarah digunakan dalam kajian sejarah ini adalah untuk mencapai objektiviti sejarah iaitu mendapatkan kebenaran sesuatu peristiwa. Maka kajian ini akan bergantung kepada sumber Primer dan Sekunder yang tepat dan mencukupi bagi menghasilkan kajian sejarah yang sebenarnya berlaku. Dalam melaksanakannya, pengkaji menggunakan kaedah library research iaitu mengumpul maklumat di Arkib Negara, Arkib Negara Perlis dan di Perpustakaan Negara yang melibatkan sumber Primer dan Sekunder bagi mencapai objektif kajian. Antara fail yang dikaji adalah fail Colonial Office bagi melihat dasar British di Perlis, Government Gazette, laporan, minit mesyuarat, minit persidangan parlimen, surat persendirian, suratkhobar dan laporan tahunan negeri Perlis bagi melihat perkembangan sosioekonomi Perlis pada tempoh tertentu. Manakala bahan-bahan sekunder pula terdiri dari jurnal, buku serta ucapan individu tertentu juga dianalisis bagi memantapkan sumber Primer yang ada.

5.0 DAPATAN DAN PERBINCANGAN

5.1 Pembangunan Perlis Sebelum Penjajahan British

5.1.1 Pemerintahan Kesultanan Kedah

Teks-teks Melayu yang merujuk kepada karya pensejarahan Kedah telah mengaitkan peristiwa yang melibatkan Perlis di bawah pentadbiran negeri Kedah. Pembukaan Kota Sena pada 24 Februari 1655 merupakan titik tolak kepada perkembangan penempatan awal penduduk Perlis. Seajar dengan pembinaan kota tersebut pada masa yang sama turut memberi kesan kepada pembukaan sebuah kawasan baru untuk diterokai, iaitu Kangar pada 1653 Masihi. Selang beberapa tahun, Kedah diselubungi kedukaan apabila Sultan Muhyiddin Mansur Shah, Sultan Kedah ke-14 telahpun mangkat pada tahun 1661 dan dimakamkan di Kota Sena (Muhamad Safwan, 2014: 161).

Pada tahun 1661 sehinggalah tahun 1687, Sultan Dhiauddin Mukarram Shah telah mengambil alih pentadbiran Kesultanan Kedah. Di bawah pentadbiran baginda, Kota Indera Kayangan atau yang lebih dikenali sebagai Kota Palas menjadi pusat pemerintahan baharu. Ketika pemerintahan Sultan Dhiauddin Mukarram Shah ini, Kota Palas telah dikenali sebagai Kota Kayangan. Baginda berusaha membangunkan Kota Kayangan dengan menitahkan penggalian terusan di Kampung Che' Madi, Anak Bukit untuk memastikan saluran Sungai Perlis dapat berhubung dengan saluran air Sungai

Kedah. Penggalian terusan ini penting untuk menjamin sumber air dalam kalangan masyarakat dan aktiviti penanaman padi berjalan dengan baik. Pada tahun 1688, Sultan Dhiauddin telah mangkat dan dimakamkan di Kota Kayangan.

Pembangunan Perlis menjadi tumpuan utama sebagai pusat pentadbiran di bawah pemerintahan-pemerintahan Kesultanan Kedah yang seterusnya. Pada tahun 1798, Tunku Dhiauddin telah dipilih oleh para pembesar Kedah sebagai pengganti Sultan Abdul Mukarram Shah dan sempat mentadbir Kayang sebagai ibu kota Kedah beberapa tahun (1798-1803) sebelum takhtanya diserahkan kepada Tunku Pangeran.

5.1.2 *Pembangunan Sosioekonomi di bawah Kesultanan Kedah*

Dalam bidang pertanian, kesuburan lembangan Sungai Perlis membolehkan Perlis menjadi pusat pengeluaran padi dan beras yang membawa keuntungan besar kepada Kesultanan Kedah. Untuk mengawal harga beras Perlis, Sultan Kedah ke-18 iaitu Sultan Ahmad Tajudin Halim Syah I (1709-1709) telah menetapkan undang-undang supaya 'jangan diberi orang lain membeli padi' dan kawal beras jangan sampai (Dipetik daripada Jelani, 2008: 184-194 dalam Nasha et al., 2002: 146).

... 'Syahdan akan padi beras pun dalam Perlis itu jangan diberi keluar ke negeri asing, hendaklah dengan sesungguhnya. Dari kerana telah diketahui oleh segala manusia, masyurlah ada padi beras di dalam negeri ini, tiada jadi didapat oleh segala berakal. Apabila dilepaskan keluar, nescaya mahal beras padi, maka beroleh kerugianlah atas raja dan wazir yang mempunyai negeri, dan segala panglima penghulu pada segala jajahan dan segala rakyat beroleh kelaparan. Maka jadilah terhutang segala rakyat kita' ... (Ibid: 147)

Kemakmuran bumi Perlis dan kedudukannya yang strategik menjadikan Kesultanan Kedah sentiasa memastikan ada pembesar yang diberikan tanggungjawab untuk mentadbir, menjaga keamanan dan mengutip cukai di Perlis. Hal ini dibuktikan dengan petikan teks undang-undang untuk pengawalan beras. Peranan Perlis dalam pembangunan ekonomi negeri Kedah ketika itu amat penting dalam memastikan keperluan bahan makanan utama rakyat sentiasa mencukupi bahkan menjana ekonomi wilayah dan negeri Kedah sebagai sebuah negeri jelapang padi.

5.1.3 *Pemerintahan Siam (1841-1909)*

Ketika zaman pemerintahan Raja Tuan Syed Safi, sistem pemerintahan baginda lebih teratur dengan pelaksanaan peraturan-peraturan yang telah berjaya mewujudkan keadaan yang bertambah makmur.

Maka dalam masa pemerintahan baginda raja Tuan Syed Safi ini-lah negeri Perlis menjadi bertambah ma'mor dan berperatoran pemerentahan-nya. Baginda memajukan dan mengelolakan negeri. Jalan2 raya telah mulai di-buat dan terusan ayer di-korek memberi ayer kepada bendang2 yang menjadi pekerjaan utama kepada ra'ayat. Semua jalan2 dan jambatan2 dalam negeri berasal daripada perbuatan masa pemerentahan bagida. Pemuda2 di-hantar ka-luar negeri ka-Pulau Pinang memepelajari Bahasa Inggeris ya-itu Syed Alwi (Raja Perlis Keempat); Syed Hamzah dan Syed Hussain semua-nya berpelajaran Inggeris. Tetapi tidak sempat melihat negeri-nya di-naungi oleh Inggeris kerana telah mangkat, pada 20.12.1905 (Mohamad, 1969: 179).

Sebelum kemangkatan baginda, baginda telah melaksanakan pembangunan yang terancang kepada rakyat terutamanya dalam aspek perhubungan. Malah, Salasilah Atau Tarekh Kerajaan Kedah telah mencatatkan bahawa perhubungan jalan raya yang menyambungkan negeri Perlis dan Kedah melalui Kodiang dan Jitra mula dibina pada tahun 1902 dan siap tiga tahun kemudian. Disebabkan oleh sumbangan tersebut, baginda digelar 'Pengasas Pembangunan Perlis' atas sumbang bakti yang dicurahkan dalam pelbagai cabang sama ada dari segi pentadbiran, ekonomi serta sosial kepada masyarakat Perlis (Muhamad Safwan, 2022: 69).

5.1.4 *Pembangunan Sosioekonomi di bawah Pemerintahan Siam*

Seterusnya, pemerintahan negeri Perlis telah diwarisi oleh Raja Perlis Keempat iaitu Raja Syed Alwi Ibni Raja Syed Saffi Jamalullail yakni bermula selepas kemangkatan Raja Syed Safi Jamalullail. Pada ketika pemerintahan baginda, aspek pengurusan kewangan sangat dititikberatkan bagi menjamin kedudukan negeri Perlis. Baginda telah memeterai satu perjanjian yang berbentuk kewangan. Perjanjian ini terpaksa dibuat oleh Raja Perlis ketika itu berikutan ketidakstabilan kedudukan kewangan negeri Perlis yang meruncing. Melalui perjanjian kewangan ini, kerajaan Siam telah menghantar H.E Duke ke negeri Perlis sebagai penasihat kepada Raja Perlis dalam hal-hal kewangan. Ketika pemerintahan baginda, berlaku peralihan kuasa bagi negeri Perlis apabila kuasa naungan Siam berpindah kepada kuasa naungan British. Peralihan ini bermula dengan masalah perbelanjaan, kewangan dan urus tadbir Perlis. Perlis terpaksa meminjam sebanyak \$230,000 daripada Kerajaan Siam. Salah satu tuntutan yang mesti dipenuhi adalah Negeri Perlis harus menerima seorang penasihat kewangan yang dihantar oleh Kerajaan Siam. Perjanjian Hutang Perlis-Siam 1905 telah membawa kepada penubuhan Majlis Mesyuarat Negeri 'State Council' (MMN).

Selepas tahun 1905, penubuhan MMN yang bermatlamat untuk menyelesaikan masalah kewangan negeri Perlis masih belum dapat mencapai tujuannya. Atas nasihat Duke, Perlis telah menandatangani Perjanjian Hutang kedua dengan Kerajaan Siam pada awal 1907, yang melibatkan pinjaman tambahan sebanyak \$150,000 dengan kadar faedah yang sama. Perlis perlu membayar semua hutang dan faedahnya dalam tempoh lima tahun (*Papers of John Hamer*). Melalui kedua-dua perjanjian hutang tersebut, Siam telah mengukuhkan pengaruhnya di Perlis. Secara tidak langsung, Siam juga

dapat membendung pengaruh British ke atas Negeri-negeri Melayu Utara melalui perjanjian tersebut. Namun, jika dilihat dari satu sisi yang lain, Raja Syed Alwi dengan kebijaksanaan baginda telah menjadikan isu hutang ini berada di bawah naungan Siam. Hal ini sekaligus membebaskan diri dari campur tangan Sultan Abdul Hamid yang ingin menyerap semua Perlis ke dalam Kedah (Arba'iyah & Mohd Firdaus, 2022: 214). Mulai 4 Oktober 1905, pemerintah Perlis merasakan negerinya telah diiktiraf sebagai sebuah entiti kerajaan kerana telah berjaya menjadi penghutang kepada Siam (Omar, 2022: 168). Daripada tindakan tersebut, ia telah mengubah pengurusan perbelanjaan dan pendapatan negeri ini dengan kemasukan penasihat kewangan.

5.2 *Pembangunan Perlis di bawah Penjajahan British*

5.2.1 *Pembangunan Politik di bawah Pemerintahan British (1909-1957)*

Negeri Perlis bebas daripada taklukan kerajaan Siam dan seterusnya menjadi taklukan British secara tidak rasmi apabila Perjanjian Bangkok telah ditandatangani oleh kerajaan Siam dengan pihak British pada 10 Mac 1909. Taklukan British berlaku secara tidak rasmi berikutan hutang yang dialami oleh negeri Perlis ketika itu. Dalam tempoh masa ini, Kerajaan Negeri-negeri Melayu Bersekutu yang terdiri daripada negeri Perak, Pahang, Negeri Sembilan dan Selangor telah membantu negeri Perlis dalam melangsaikan hutang-hutang kepada kerajaan Siam. Selepas penyelsaian hutang kerajaan Perlis kepada kerajaan Siam pada tahun 1929, British mula menakluki negeri Perlis secara rasmi dengan menghantar beberapa penasihat British ketika di bawah pemerintahan Raja Syed Alwi. Sepanjang tempoh pemerintahan Raja Syed Alwi, baginda telah menerima tiga belas (13) Penasihat British untuk menasihati baginda dalam urusan-urusan pentadbiran negeri sahaja tanpa mencampuri urusan agama Islam dan adat istiadat Melayu. Lihat jadual 1 di bawah:

Jadual 1. Senarai nama penasihat-penasihat British di bawah pemerintahan Raja Syed Alwi

Bil	Tempoh	Nama Penasihat British	Kuasa Penjajahan
1	14.10.1909	A.H Duke	Kerajaan Siam
2	15.10.1909 hingga 24.11.1911	Meadows Frost	
3	25.11.1911 hingga 19.04.1913	H.C Eckhardt	
4	20.12.1913 hingga 31.05.1920	H.C Eckhardt E.W.A Wyatt	
5	01.03.1922 hingga 18.6.1923	T.W Clayton	
6	19.06.1923 hingga 08.05.1925	J.W.W Hughes	
7	09.05.1925 hingga 24.05.1928	P.S. Williams	Kerajaan British
8	25.05.1928 hingga 30.11.1930	L.A. Allen	
9	01.12.1930 hingga 15.07.1932	M.C Hay	
10	16.7.1932 hingga 27.4.1935	O.E Venables	
11	28.04.1935 hingga Thb.07.1937	C.R Howitt	
12	Thb.07.1937 hingga 21.04.1939	C.W Dawson	
13	22.4.1940 hingga Perang Dunia Kedua	E.V.G Day	Kerajaan Jepun

Sumber: Ubahsuai daripada *Papers of John Hamer* dalam Peranan Raja Syed Alwi ibn Syed Safi dalam Pembangunan Negeri Perlis 1905-1943 di dalam Sorotan Sejarah Perlis Perkembangan Kebudayaan dan Sosioekonomi, hlm. 216

Walaupun pihak British berjaya menakluki Perlis secara rasmi, namun Raja Syed Alwi mempunyai kebijaksanaan dalam menguruskan hal-hal pentadbiran negeri Perlis. Raja Syed Alwi telah berusaha memberi perubahan terhadap pemodenan pentadbiran negeri Perlis dengan menubuhkan dan menaiktarafkan intitusi-institusi kerajaan. Usaha pemodenan ini penting untuk menyelaraskan dan memudahkan urusan dan perkhidmatan kerajaan kepada rakyat dalam aspek pentadbiran agama, politik, kewangan, pendidikan mahupun undang-undang. Ini dapat dilihat pada jadual 2 di bawah:

Jadual 2. Penubuhan dan menaiktarafan perkhidmatan kerajaan

Agama	Politik	Kewangan	Pendidikan	Infrastruktur	Undang-Undang dan Kehakiman
Sistem Pungutan Zakat dan Fitrah	Pejabat Raja dan Penasihat	Pejabat Audit Pejabat Hasil dan Cukai	Pejabat Pelajaran Perlis	Penubuhan Majlis Perbandaran	Mahkamah Rayuan Mahkamah Tinggi
Al-Madrasah Al-Alawiyah al-Dinniyah	Ibu Pejabat Kerajaan Negeri Perlis	Perbendaharaan Negeri		Kereta api Penurunan jalan raya	Mahkamah Rendah Mahkamah Kadi
Masjid Alwi		Syarikat Kerjasama atau Koperasi		Bekalan Air Paip	Balai Polis Pejabat Tanah Penjara

Sumber: Ubahsuai daripada petikan *Institusi Raja Perlis, antara Kesenambungan dengan Perubahan* di dalam Pemerintahan Raja dan Kerajaan Perlis, hlm.15

Kewujudan Majlis Mesyuarat Negeri Perlis yang dipengerusikan oleh Raja Perlis memainkan peranan penting dalam pentadbiran negeri berjalan dengan lancar. Berdepan dengan situasi peperangan dalam Perang Dunia Kedua dengan pihak tentera Jepun telah menyebabkan pihak British berundur sebelum menakluki semula negeri Perlis pada Oktober 1945. Dalam tempoh tersebut, pihak Jepun mengamalkan dasar pengiktirafan rasmi kepada kuasa raja-raja Melayu. Hal ini dapat dilihat ketika kemangkatan Raja Syed Alwi. Dengan kemangkatan Raja Syed Alwi, Syed Hamzah diangkat sebagai raja Perlis oleh pihak berkuasa Jepun. Zaman pemerintahan Raja Syed Hamzah sinonim dengan zaman Jepun. Kebuluran merebak, harga barang-barang melambung tinggi dan hasil padi dirampas oleh tentera Jepun. Perusahaan getah dan perlombongan bijih timah tergendala. Pendidikan diteruskan di sekolah-sekolah diubah orientasinya kepada pengagungan Jepun sebagai 'Pelindung Bangsa Asia, pemimpin Bangsa Asia dan Cahaya Asia' (Ramlah et al. 2015: 24).

Dalam tempoh 4 tahun pihak Jepun menguasai negeri Perlis, pentadbiran negeri telah mengalami perubahan juga dapat dilihat dengan penyerahan semula negeri Perlis kepada kerajaan Siam sebagai usaha membalas budi kepada kerajaan Siam kerana telah membantu kemasukan tentera Jepun ke negeri-negeri di Tanah Melayu. Pembangunan Perlis pada ketika ini tersekat dek kerana kekerasan tentera Jepun. Seterusnya, kemusnahan bumi Perlis dan rakyat bertambah sengsara apabila Bintang Tiga atau Malayan People Anti-Japanese Army (MPAJA) menyerang Tanah Melayu selepas pihak Jepun menyerah kalah pada 15 September 1945. Selepas tiga minggu rakyat sengsara dengan pembunuhan orang Melayu oleh pihak MPAJA, pentadbiran tentera British mengambil alih semula Tanah Melayu termasuk negeri Perlis. Penasihat British ketika itu ialah mejar D. Burr sebelum diambil alih oleh E.V.G Day. Kedudukan Syed Hamzah sebagai Raja Perlis ditarik balik oleh pihak British dan mengiktiraf dan mengembalikan semula kuasa Raja Putra sebagai Raja Perlis.

Setelah British menakluki semula negeri Perlis, British telah mula memperkenalkan dasar-dasar yang memberi cabaran dan tamparan hebat kepada institusi kesultanan di Tanah Melayu termasuk negeri Perlis. Hal ini kerana Raja Perlis terpaksa menandatangani Perjanjian Malayan Union oleh Harold Mac Michael. Mulai 20 Oktober hingga 21 Disember 1945, Mac Michael mengunjungi sultan-sultan dan berjaya mendapatkan persetujuan mereka. Walau bagaimanapun, kebanyakan sultan bersetuju selepas diugut akan diturunkan dari atas takhta (Oong Hak Ching, 1996: 97).

Dalam aspek politik, semangat nasionalisme yang tinggi dalam kalangan rakyat Perlis dan institusi kesultanan memuncak apabila bantahan demi bantahan dibuat untuk menghalang pengiktirafan Malayan Union pada tahun 1946. Di bawah pemerintahan Raja Syed Putra ketika itu, Persatuan Melayu Perlis ditubuhkan bagi mempertahankan nasib orang Melayu dalam aspek sosioekonomi dan politik. Perjuangan orang Melayu Perlis bersama rakyat di negeri-negeri lain yang tidak pernah luntur akhirnya berjaya menghapuskan Perlembagaan Malayan Union selepas kira-kira dua tahun dilaksanakan di Tanah Melayu. Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1948 telah mengembalikan semula kuasa pentadbiran Raja Perlis dan mengakui kedudukan istimewa bangsa Melayu sekaligus memperketatkan syarat kewarganegaraan.

5.2.2 *Pembangunan Ekonomi di bawah Pemerintahan British (1909-1957)*

Ekonomi negeri Perlis masih bergantung kepada hasil penanaman sawah padi. Menjelang tahun 1930-an Perlis mempunyai 38,000 ekar sawah padi dan kebanyakan sawah tersebut diusahakan oleh masyarakat Melayu. Semasa kemelesatan ekonomi dunia, bekalan beras di negeri Perlis mencukupi bagi kegunaan dalam negeri dan masih lagi boleh dieksport dengan anggaran sebanyak 100,000 pikul padi (*unhusked grain*) dan 15,000 pikul beras secara tahunan. Namun, pada tahun 1929 dan 1930, hasil penuaian padi mengalami penurunan yang disebabkan oleh keadaan kemarau yang luar biasa. Keadaan ini telah menyebabkan hanya sebanyak 16,059 pikul padi berjaya dituai dan sebanyak 6,146 pikul padi yang dieksport (Muhammad Hafiz & Nazarudin, 2022: 202).

Keadaan ekonomi yang teruk telah memberi kesan sosioekonomi masyarakat Perlis dalam berhadapan dengan kemelesatan ekonomi dunia, Antara kesan yang dirasakan termasuklah pemotongan gaji dan kehilangan pekerjaan apabila syarikat atau kerajaan mengalami pengurangan pendapatan. Namun, keadaan di Perlis adalah berbeza berbanding dengan negeri-negeri Melayu yang lain. Secara purata, upah yang dibayar kepada buruh Cina semasa zaman kemelesatan ekonomi adalah sebanyak \$1 sehari (Dipetik daripada *Annual Report*, 1932:79 dalam Muhammad Hafiz & Nazarudin, 2022: 202).

Bagi masyarakat Melayu di Perlis, semasa kemelesatan ekonomi dunia, mereka masih mengamalkan aktiviti ekonomi yang bersifat sara diri yang masih membolehkan mereka meneruskan kelangsungan hidup. Pada tahun 1930-an, aktiviti pertanian padi di Perlis mengaami pelbagai cabaran seperti banjir, kemarau, dan serangan perosak yang telah menjejaskan pengeluarannya. Biarpun hasil penuaian padi adalah rendah, tetapi masih terkawal dan membolehkan para petani hidup walaupun bukan dalam keadaan yang mewah. (*Annual Report of The British Adviser to The Kedah and Perlis Government 1932:96*). Semasa kemelesatan ekonomi dunia, pertanian padi seakin giat diusahakan oleh petani Melayu. Usaha ini adalah bagi memnuhi bekalan makanan harian penduduk. Inisiatif daripada pihak kerajaan dalam pembinaan tali air dan urus selia sistem pengairan membantu petani mengatasi masalah hasil penuaian padi. Di samping itu, usaha memperbanyakkan tanaman makanan seperti buah-buahan dan sayur-sayuran telah turut dipergiatkan. Ramai pekebun kecil Melayu tidak bersedia bagi menghadapi kejatuhan harga getah, menyebabkan mereka mengalami kerugian. Oleh itu, mereka telah menebang pokok-pokok getah dan menggantikannya dengan tanaman lain (Ibid: 204). Masyarakat Melayu juga digalakkan bagi melibatkan diri dalam perniagaan hasil tanaman makanan mereka. Terdapat banyak pekan mingguan yang dibantu oleh badan koperasi bagi memasarkan hasil pertanian masyarakat Melayu. Walaupun kemelesatan ekonomi dunia tahun 1929 memberi kesan terhadap ekonomi negeri Perlis, kesan terhadap sosioekonomi masyarakatnya

akibat krisis tersebut adalah jauh berbeza (Ibid: 207). Hal ini dibuktikan dengan kemampuan masyarakat Melayu Cina dan India yang masih lagi berkemampuan untuk meneruskan kehidupan harian kerana kos sara hidup yang rendah di Perlis.

5.3 *Pembangunan Ekonomi Selepas Penjajahan British*

Pembangunan ekonomi Perlis banyak menumpukan kepada aktiviti penanaman padi manakala masyarakat Cina menceburkan diri dalam bidang perniagaan. Keadaan bentuk muka bumi di negeri Perlis mempengaruhi aktiviti penjana ekonomi masyarakat setempat sama ada terlibat dalam bidang pertanian ataupun perniagaan. Hal ini boleh diperlihatkan dengan struktur bentuk muka bumi Perlis yang terdiri daripada kawasan dataran yang berselang-seli dengan bukit kapur, kawasan lembah di sepanjang pantai dan kawasan banjaran batu kapur di sebelah barat. Kedudukan bentuk muka bumi Perlis yang berbeza-beza ini menyebabkan masyarakat Melayu Perlis cenderung melibatkan diri dalam bidang pertanian. Bagi masyarakat lain terutamanya masyarakat Cina banyak melibatkan aktiviti dalam bidang perniagaan. Antara perniagaan yang diusahakan oleh masyarakat Cina termasuklah pembekal, pemborong, peruncit, dan juga peraih hasil pertanian di Perlis (Khairool Anuar, 2015: 164-165).

Kemerdekaan Tanah Melayu telah mengalihkan perhatian pemerintahan negara kepada urusan pembangunan infrastruktur tempatan. Kerajaan negeri dipertanggungjawabkan dalam urusan bekalan air, yang bukannya suatu perkara yang mudah kerana membangunkan bekalan air merupakan salah satu aspek pembangunan yang sangat besar. Kerajaan Perlis menyedari selepas kemerdekaan, *hydraulic society* di negeri ini sangat bergantung kepada sumber bekalan air secara semula jadi bagi meneruskan kelangsungan hidup mereka (Mohd Firdaus et al., 2022: 287). Oleh yang demikian, beberapa perjanjian bekalan air telah termeterai antara negeri Kedah dan Perlis berdasarkan kepentingan Perlis bagi menjana perkembangan sosioekonomi di negeri berkenaan. Perlis dilihat mempunyai strategi dalam memastikan kelangsungan sistem bekalan air negeri.

Negeri Perlis pada awal tahun 1970-an adalah antara salah sebuah negeri yang berada di bawah kemiskinan yang membolehkan perangkaan Dasar Pembangunan Ekonomi Perlis (DPNPs). Di bawah DPNPs yang bertujuan membasmi kemiskinan bukan sahaja menumpukan perhatian terhadap sektor pertanian tetapi juga terhadap sektor perindustrian yang baharu diperkenalkan. Penumpuan terhadap kedua-dua sektor tersebut membolehkan ekonomi Perlis terus berkembang. Kedua-dua sektor tersebut telah membuka peluang pekerjaan kepada penduduk negeri Perlis. Sektor pertanian yang menjadi tumpuan utama di bawah DPNPs dengan strategi yang dirancang telah berjaya meningkatkan pendapatan golongan pesawah padi, pekebun kecil getah dan juga nelayan. Penyediaan kemudahan infrastruktur seperti saluran yang baik membolehkan kawasan tanaman padi dapat diusahakan dengan dua kali setahun di kawasan utara dan selatan Perlis. Penyediaan kemudahan infrastruktur tersebut membolehkan pekebun getah di Perlis dapat ditanam semula dengan benih getah yang bermutu. Kesannya hasil susu getah yang ditoreh berjaya ditingkatkan (Khairool Anuar, 2015: 179).

Bagi sektor perindustrian yang menjadi sektor kedua di bawah perancangan DPNPs telah berjaya menarik pelabur luar datang ke Perlis. Kedatangan para pelabur ini telah mewujudkan peluang pekerjaan kepada masyarakat Perlis terutamanya dalam kalangan belia. Pekerjaan yang ditawarkan ialah operator pengeluaran dengan bergaji tetap. Peluang pekerjaan yang ditawarkan ini telah berjaya mengurangkan kadar kemiskinan di Perlis. Jumlah keluarga tani sebanyak 9702 di kawasan utara yang berada di bawah kadar kemiskinan pada tahun 1971 telah berjaya dikurangkan pada tahun 1995 sebanyak 1002 keluarga tani. Pada tahun 1997, hasil penerusan DPNPs kadar kemiskinan telah berjaya dikurangkan lagi menjadi 442 keluarga tani. Kejayaan DPNPs yang dirancang pada tahun 1971 telah menjadi dasar DPNPs selepas tahun 1990 bagi negeri Perlis Indera Kayangan (Ibid: 179).

5.3.1 *Pelaksanaan Awal Pembangunan Komuniti (PK)*

Kajian ini mendapati bahawa pembangunan negeri Perlis selepas kemerdekaan dimulakan dengan pelaksanaan Pembangunan Komuniti (PK). Pelaksanaan PK ini merupakan inisiatif daripada Setiausaha Kerajaan Negeri Perlis iaitu Raja Zainal Abidin. Berdasarkan Fail Pembangunan Komuniti Perlis 1957, Pembangunan Komuniti Perlis dilihat bermula selepas Tanah Melayu mencapai kemerdekaan berdasarkan sepucuk surat pada 30 September 1957 yang ditulis oleh Raja Zainal Abidin. Beliau telah menghantar surat kepada pihak yang berkepentingan iaitu Pegawai-pegawai kerajaan di negeri Perlis termasuk Pegawai Pertanian dan Jurutera Saliran dan Perparitan untuk hadir ke mesyuarat pengenalan cadangan Pembangunan Komuniti di tiga (3) tempat di negeri Perlis. Mesyuarat ini dibuat berikutan penerimaan surat yang telah diterima beliau daripada Pesuruhjaya Pembangunan Masyarakat, Persekutuan Tanah Melayu, Kementerian Pertanian untuk memperkenalkan pembangunan masyarakat di beberapa kawasan di Perlis di bawah skim perintis. Skim perintis ini dibiayai oleh Kerajaan Persekutuan.

PK di Kampung Oran, Kampung Utan Aji dan Kampung Bintong yang telah menjadi perintis kepada pelaksanaan PK untuk memastikan masyarakat di perkampungan luar bandar ini dapat mencapai kemajuan sosioekonomi. Setiap perkampungan ini memfokuskan kepada beberapa aspek mengikut jenis dan tujuan mengikut keperluan kampung masing-masing dengan penambahbaikan dalam rancangan kemajuan kampung yang melibatkan rutin kehidupan penduduk ketika itu. Antara aspek yang diberikan penekanan di setiap kampung yang terpilih dalam rancangan PK ini ialah aspek kebersihan, penternakan, pengangkutan jalan, penanaman, dan kesihatan. Lihat jadual 3 di bawah:

Jadual 3. Rancangan kemajuan kampung-kampung terpilih

Bil	Nama Kampung	Jenis Keperluan	Rancangan Kemajuan
1	Oran	Kebersihan	Setiap rumah perlu mempunyai tandas Setiap rumah perlu mempunyai sistem pamparitan dan sumber bekalan air iaitu telaga.
		Penternakan	Memindahkan reban-reban ayam dan itik dan kandang-kandang binatang ternakan di bawah rumah. Menjalankan program suntikan ayam dan itik pada setiap minggu.
		Pengangkutan Jalan	Membina jalan laluan kaki dari batu 1½ melalui Kampung Oran hingga ke jalan Ngulang dari Hutan Temin.
2	Utan Aji	Kesihatan	Membersih kawasan rumah dan membuat tandas, sistem pamparitan di tepi-tepi rumah dan membina reban ayam. Mengadakan tempat bagi kemudahan mendapat ubat-ubatan daripada pihak hospital
		Penanaman	Menanam kawasan rumah dengan tanaman sayur-sayuran yang disokong oleh Pejabat Tanaman
		Penternakan	Menyuntik ayam, kambing dan membela haiwan ternakan yang berasal daripada benih-benih yang disokong oleh Pejabat Haiwan.
3	Bintong	Kesihatan	Membuang semak-semak dan mengeringkan air-air di kampung. Membaiki telaga dan membina tandas. Mengasingkan reban ayam dan kandang-kandang haiwan ternakan dari bawah rumah
		Penternakan	Memulakan pemeliharaan ayam atau itik ikut tempat yang munasabah. Membina tempat simpanan jerami yang menjadi bekalan makanan kerbau dan lembu Mengadakan rancangan suntikan ayam
		Penanaman	Mewujudkan tempat tanaman sayur-sayuran terutama yang hidup lama umpama geti, kangkung, remayung, kacang sepat dan seumpamanya.
		Pengangkutan Jalan	Membina jalan-jalan panjang 1½ batu dari jarak ke Wang Ulu Membina jalan panjang 1/3 batu di Telok Kachang Menggalakkan semangat kerjasama bagi setiap perkara seperti mengambil kayu untuk membuat reban dan kandang.

Sumber: Diambil dan diubahsuai daripada *Fail Community Developments Perlis 1957*, Arkib Negara Malaysia, Kuala Lumpur

Berdasarkan jadual ini ia menunjukkan bahawa penekanan utama yang dilaksanakan di tiga kampung terpilih adalah kepada penternakan dengan pelaksanaan program suntikan kepada haiwan ternakan seperti kambing, ayam dan itik. Dalam hal ini, setiap minggu mereka akan mendapat bekalan benih haiwan ternakan ini daripada Pejabat Haiwan serta memastikan pemeliharaan haiwan-haiwan ternakan dan bekalan makanan seperti jerami ditempatkan di satu tempat khas. Tindakan ini merupakan langkah sangat baik dalam memperbaiki pembangunan sosioekonomi masyarakat Melayu yang bercorak sara diri, tradisional serta hanya tertumpu kepada satu kegiatan ekonomi sahaja iaitu sebagai petani di kampung-kampung. Tindakan ini bukan sahaja merangkumi aspek ekonomi bahkan keseluruhan kehidupan sosial masyarakat kampung iaitu jaminan kesihatan dan kebersihan. Hal ini adalah selari dengan objektif pembangunan komuniti jelas untuk mewujudkan kehidupan yang lebih baik yang meliputi semua aspek atau keperluan kehidupan individu dan masyarakat. Ini bermaksud penekanan ini lebih menjurus kepada pembangunan kehidupan rakyat dalam aspek rohani, mental, fizikal, sosial dan ekonomi.

Selain itu, PK turut merangka perancangan yang rapi dalam menguruskan PK dalam kalangan penduduk kampung dengan pengisian kursus yang telah diadakan pada 26 hingga 27 Oktober 1957. Misalnya, perancangan yang telah diadakan sepanjang kursus termasuk tentatif kursus yang melibatkan skim perintis untuk PK yang melibatkan tiga (3) kawasan di Perlis iaitu Utan Aji, Oran dan Abi dengan melibatkan enam (6) orang wakil bagi setiap komuniti di Sekolah Stella Maris. Ketua-Ketua Jabatan seperti Jabatan Pertanian, Jabatan Saliran dan Perparitan bahkan Jabatan Pendidikan yang mewakili setiap jabatan kerajaan perlu memberi syarahan dan nasihat bagi membantu masyarakat. Bantuan kewangan akan diberikan kepada kawasan yang terlibat. Perancangan kursus yang dijalankan pada 26 hingga 27 Oktober 1957 bermula pada 8.30 pagi hingga 9.30 malam dengan pengisian ucapan daripada Menteri Pertanian, Pesuruhjaya Pembangunan Masyarakat Persekutuan Tanah Melayu, Setiausaha Kerajaan Perlis, Jabatan Pertanian, Jabatan Kesihatan dan Jabatan Haiwan. Manakala pada hari berikutnya, tentatif kursus meliputi ucapan berkaitan aktiviti R.I.D.A dan Jabatan kebajikan, ucapan berkaitan perancangan kerajaan.

6.0 KESIMPULAN

Pembangunan negeri Perlis telahpun wujud sebelum penjajahan British dengan usaha-usaha yang telah dilaksanakan oleh institusi Kesultanan Kedah dan jurai keturunan Raja Perlis yakni Wangsa Jamalullail. Kelebihan guna tanah di Sungai Perlis dalam pengairan memberi keuntungan dalam pembangunan sektor pertanian. Hal ini telah menjadikan pencetus kepada titik kesinambungan idea terhadap pembangunan ekonomi masyarakat Perlis dan memberi keuntungan kepada pemerintahan Kesultanan Kedah. Seterusnya, pentadbiran Perlis terpaksa menerima campur tangan Kerajaan Siam setelah Raja Syed Alwi Ibni Raja Syed Saffi Jamalullail akibat ketidakstabilan kedudukan kewangan negeri Perlis. Melalui perjanjian kewangan ini, kerajaan Siam telah menghantar H.E Duke ke negeri Perlis sebagai penasihat kepada Raja Perlis dalam hal-hal kewangan. Hal ini secara tidak langsung, pentadbiran British sudahpun wujud sebelum berlakunya peralihan kuasa bagi negeri Perlis daripada kuasa naungan Siam kepada kuasa naungan British. Walaupun terpaksa menerima taklukan penjajahan luar, negeri Perlis mempunyai kemampuan dan kebijaksanaan institusi kesultanan dalam cara urus tadbir negeri demi mempertahankan kedaulatan negeri. Kepimpinan institusi raja secara jelas telah membuktikan bahawa pembangunan negeri dalam pelbagai aspek perkhidmatan terutama kemudahan infrastruktur kepada rakyat kekal terjamin.

Namun demikian, percampuran kuasa pihak British di negeri Perlis memberi kesan besar terhadap aspek pembangunan aktiviti ekonomi masyarakat. Dasar pengasingan pekerjaan mengikut kaum telah memberikan peminggiran sosioekonomi orang Melayu. Selepas tahun 1957, pihak kerajaan negeri dengan sokongan daripada kerajaan persekutuan telah mengalakkan perkembangan aktiviti ekonomi masyarakat Perlis dengan menyediakan peluang-peluang pekerjaan melalui DPNPs. Dasar ini menumpukan pembasmian kemiskinan rakyat dan membuktikan perancangan dasar ini telah mengubah sosioekonomi masyarakat Perlis. Dalam kajian ini telah menunjukkan bahawa tumpuan pembangunan Perlis dalam bidang ekonomi bertambah giat dilaksanakan oleh pihak kerajaan negeri dan Persekutuan dalam memastikan kemajuan masyarakat Perlis.

7.0 PENGHARGAAN

Penghargaan yang setinggi-tingginya dan ucapan terima kasih kepada penyelia utama pengkaji dari Pusat Sains Kemanusiaan sepanjang menyiapkan kajian ini dengan memberi segala tunjuk ajar, nasihat, idea dan panduan kepada pengkaji.

8.0 KONFLIK KEPENTINGAN

Pengkaji menghasilkan artikel ini tanpa ada sebarang kecederungan politik ataupun pengaruh pandangan daripada sesiapa.

9.0 RUJUKAN

- Azmah Abd. Manaf & Azwan Ahmad (2014). Peningkatan kawalan British melalui Perjanjian Perlis-British 1930 dan pengukuhan kuasa elit Melayu. *Journal of the Department of History*. 23(1), 99-122.
- Azwan Ahmad (2016). *Transformasi dan Dinamika Politik Elit di Perlis, Kurun Ke 19 sehingga 1970-an*. Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Haris, Mohd Izwan Izhar & Abd Aziz, Mohd & Hassan, Hazman & Manaf, Abdul. (2016). *Hubungan Serumpun Perlis-Setul: Analisis dari konteks warisan dan budaya*. (Berdasarkan sumber lisan dan bertulis) dan Seminar Antarabangsa Sejarah Lisan 2016 dari perspektif Sejarah Warisan & Kebudayaan Malaysia & Thailand, Pakbara Satun, Thailand.
- Kementerian Pertanian Malaysia. (1957). *Community Development in Kampong Bintong, Perlis (Document)*. Perlis Community Development. 1957. No 314/57
- Mohd Arif bin Abdul Rahman (1932). *Sifat-sifat Kebangsaan Melayu*. Majalah Guru, Oktober 1932, 289-294.
- Mohamad, H. B. (1969). Sejarah Negeri dan Raja-Raja Perlis. *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society* 42(2), 173-196.

- Mohd Firdaus Abdullah, and Arba'iyah Mohd Noor, (2018) Kerjasama Kedah dan Perlis dalam pembangunan sistem bekalan air domestik di negeri Perlis, 1969-1978. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*. 45(1), 56-78.
- Mohd A'Seri, Muhammad Safwan (2014). *Perlis dalam Teks-teks Melayu: Suatu penilitan awal*. Prosiding Seminar Institusi Raja (SIRAJII), Seminar Raja dan Kerajaan Perlis (12-13 Jun 2013), Universiti Malaysia Perlis.
- Nasha Rodziadi Khaw, Mohd Kasturi Nor Abd Aziz & Nazarudin Zainun (2022). *Sorotan sejarah Perlis: Perkembangan kebudayaan dan sosioekonomi*. Penerbit Universiti Malaysia Perlis.
- Norhudi'in Danu@Danoo (2014). *Industri Gula dan Implikasi Sosioekonomi Masyarakat Perlis: Satu Tinjauan Perlis (1970- 1990)*. Prosiding Seminar Institusi Raja (SiRaj II): Seminar Raja dan Kerajaan Perlis. Universiti Malaysia Perlis.
- Oong Hak Ching (1996). Penggubalan dasar British terhadap tanah melayu semasa perang dunia kedua. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*. 24, 85-100.
- Ramlah Adam (pnyt.) (2015). *Pemerintahan Raja dan Kerajaan Perlis. Institusi Raja Perlis, antara kesinambungan dengan Perubahan*. Dewan Bahasa & Pustaka, Kuala Lumpur.
- Tang, Julie Su Chin (2002) *Sejarah Kerajaan Perlis 1841-1957 / Julie Tang Su Chin*. Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society. (32), 50-55.
- Bercakap atau Bekerja*. Akhbar Saudara, 13 Disember 1937, hlm. 1.
- Melayu dengan Pekan di Semenanjung*. Majalah Guru, Oktober 1932, hlm. 264.